

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 97. став 1. тачка 6. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује јединствено тржиште; правни положај привредних субјеката; систем обављања појединих привредних и других делатности; робне резерве; монетарни, банкарски, девизни и царински систем; економске односе са иностранством; систем кредитних односа са иностранством; порески систем.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Постојање уређеног робно-берзанског тржишта, индикатор је сигурности и конкурентности одређене привреде, као и елиминисања нетржишних ризика у пословању.

Формирање робне берзе има бројне погодности, попут олакшавања закључивања трговинских послова, формирања тржишних цена, њихово временско и просторно уравнотежење, затим пружање веће правне сигурности, подстицања привредног развоја, образовања и обавештавања учесника тржишта о привредним збивањима.

Успостављање савремене робне берзе и развој спот и терминске берзанске трговине доприноси изградњи тржишно оријентисане привреде, а на првом месту сектора пољопривредних производа. Овим законом се успостављају потребни правни и институционални оквири за развој трговања терминским уговорима, те пружа основа за увођење механизма којима се елиминишу највећи ризици пословања у Републици Србији.

Доношење овог закона је вишеструко корисно и за јавни сектор. Омогућава се организација система подршке пољопривреди посредством тржишних механизма интервенције, а очекивани ефекти укључују ефикасније управљање робним резервама, као и унапређење политике развоја пољопривреде и агробизниса.

У Републици Србији тренутно не постоји адекватан правни оквир за развој робних берзи, па би прецизно регулисање области терминског и спот берзанског пословања кроз свеобухватан закон о робним берзама, као и јасно дефинисање мера за спровођење закона, допринело смањивању тренутне изложености привреде ризицима, нарочито малих и средњих предузећа и пољопривредника. На тај начин ће привреда бити у могућности да користи деривате као један од инструмената управљања ризицима, нарочито у домену управљања ризиком цене пољопривредних производа.

Досадашња искуства, анализа постојећег законодавног оквира за развој тржишта робе и инструмената за управљање ризицима, указали су на потребу за доношењем посебног закона о робним берзама.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНИХ РЕШЕЊА

Први део - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Чл. 1. до 3. одређују се предмет и циљ закона, сходну примену других релевантних прописа и значење појединих појмова у смислу овог закона. Обзиром да је реч

о закону којим се утврђује институционални оквир и по први пут нормира делатности робне берзе целисходно је да се прецизно дефинишу одређени појмови неопходни за правилно разумевање и ефикасну примену закона. Приликом дефинисања водило се рачуна о постојећим законским решењима, посебно одредбама закона које регулише тржиште капитала, јер је реч о ускоповезаним областима. Уводи се категорија тржишни материјал (члан 2. став 1. тачка 3) као збирног појма за све предмете трговања на робној берзи.

Други део - ОСНИВАЊЕ, ОРГАНИЗОВАЊЕ И ПОСЛОВАЊЕ РОБНЕ БЕРЗЕ

Чл. 4. до 14. одређен је начин оснивања робне берзе. Критеријум раздвајања је рок извршења уговорне обавезе, односно испоруке робе која је предмет трговања. Реч је о изузетно погодном механизму који доприноси већем промету и сигурнијем пословању. У погледу правног облика организовања робне берзе, узимајући у обзир постојеће правне форме привредних друштава предвиђене Законом о привредним друштвима („Службени гласник РС” бр. 36/11 и 99/11, 83/2014 – др. закон и 5/2015), неопходно је да робна берза буде основана као акционарско друштво, имајући у виду потребни основни капитал и изложеност ризику, прописану одговорност и систем управљања и одлучивања. Такође, законом је прецизирано да свако лице може бити акционар. Робна берза је дужна због специфичности и значаја послова које обавља да у свом пословном имену на несумњив начин истакне то својство.

Предвиђен је минимални капитал на основу процене изложености ризику и обиму пословања, као и обавеза робне берзе да константно одржава прописано ниво капитала.

У члану 7. са циљем заштите учесника у трговању на робној берзи, предвиђена је законска обавеза доношења тарифника и правила, на које претходну сагласност даје Комисија за хартије од вредности.

Чл. 9. и 10. се односе на делатност робне берзе. Прецизирани су општи услови и основни послови робне берзе, који се пре свега манифестују у стварању услова за ефикасно и транспарентно обављање трговине и извршења преузетих обавеза.

У чл. 11. до 13. уређује се сукоб интереса, кадровска оспособљеност и техничка опремљеност. У погледу кадрове оспособљености робне берзе овај закон прописује да су дозволу за обављање послова пружања инвестиционих услуга дужна да имају најмање пет запослених лица.

Трећи део - ТРГОВАЊЕ НА РОБНОЈ БЕРЗИ

Чл. 15. до 18. уређују се правила трговања на робној берзи, односно на спот и терминском тржишту. Уређују се послови које обавља робна берза на спот и терминском тржишту.

Четврти део - ЗБИРНИ РАЧУНИ И ГАРАНТНА СРЕДСТВА

Чл. 19. и 20. Уређују се начин обрачуна и плаћања тако што се предвиђа обавеза отварања збирних наменских динарских и девизних рачуна за трговање на робној берзи. У циљу обезбеђења извршења трговања робна берза може прописати обавезна гарантна средства за поједине врсте робе.

Пети део - ПОВРЕДЕ ИНТЕГРИТЕТА ТРЖИШТА

Чл. 21. и 22. садрже одредбе о повредама интегритета тржишта, односно забранама злоупотреба на тржишту. Предвиђене су забране различитих облика радњи које учесници берзанске трговине преузимају у намери промене текуће цене тржишних материјала укључених у листинг противно деловању тржишних закона, како би себи или другима прибавили имовинску корист.

Овакво недозвољено понашање актера на робној берзи наноси штету другим учесницима у трговању, самој робној берзи, а зависно од утицаја и значаја робне берзе у укупном привредном промету и другим привредним субјекте ван берзанског тржишта.

Шести део - ОВЛАШЋЕЊА И НАДЛЕЖНОСТИ КОМИСИЈЕ

Чл. 23. и 24. односе се на послове које обавља Комисија и начин финансирања истих. Комисија послове обавља, као поверене.

Седми део - НАДЗОР

Чл. 25. и 26. односе се на надзор над применом овог закона, која је поверена Комисији за хартије од вредности, као регулаторном телу у односу на организована тржишта капитала и ефеката, и која ће у складу са планом надзора на основу процене ризика на робно-берзанском тржишту вршити надзор у складу са овим законом и законом којим се уређује тржиште капитала.

Надзор подразумева непосредну контролу, пре свега пословања и активности које представљају највећи системски ризик у смислу обима и врсте трансакција у оквиру послова својствених за робну берзу.

Осми део - КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

У чл. 27. до 31. предвиђена су кривична дела манипулација на робно берзанском тржишту и коришћење, откривање и препоручивање инсајдерске информације које могу у великој мери утицати на стабилност тржишта, те су потенцијалне штете за учеснике такве да оправдавају прописану казну затвора.

У члану 30. је прописан привредни преступ.

У члану 31. је садржана прекршајна казна за повреде појединих одредаба овог закона.

Девети део - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 32. садржи прелазне и завршне одредбе, којим је предвиђен рок од шест месеци за ускађивање аката пословања Комисије.

Чланом 33. предвиђено је ступање на снагу и почетак примене овог закона, као и његово објављивање у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА

ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.